

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K A P O S V Á R I
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

Fejlesztő neve:

SZAKÁCS EMÍLIA

MA szak: magyartanár

Kurzus: irodalom-módszertan

Modul címe:

EGY KORTÁRS NOVELLA ÉLMÉNYALAPÚ FELDOLGOZÁSA – HÁY JÁNOS: A KÉZ¹

1. Az óra tartalma – A tanulási téma bemutatása:

A tanegység célja, hogy a hallgatók betekintést nyerjenek a befogadásközpontú, élményalapú irodalomtanítás didaktikai lehetőségeibe, tapasztalatot szerezzenek a feladatorientált szövegfeldolgozás, a tanóra fölépítésének gyakorlatában. A felkínált lehetőségek, közelítési útvonalak az előzetes, szövegen kívüli tapasztalatok kapaszkodóit is felhasználhatóvá, az irodalomtanításba beépíthetővé teszik. A modul nem törekszik a novella tartalmainak széles körű föltárására, viszont szeretné megerősíteni, feladatról feladatra reflektálttá tenni azokat a lehetőségeket, fejleszteni azokat az irodalomtanári kompetenciákat, melyeknek fókuszában a tanítás során megcélzott középiskolás korosztály szövegértésének fejlesztése, olvasói tapasztalatainak elmélyítése áll. A szakmódszertani órák kooperatív kerete és az alkalmazott technikák szinkronban vannak azokkal a módszertani elvárásokkal, melyeket a szöveg tanításának középiskolai gyakorlatában is kívánatosnak tartunk.

A tananyag lépésről lépésre vezeti végig a hallgatókat a tanórai ráhangolódás-szituációtól a feldolgozás során működtetett tanítási modell tanári reflexiójáig, illetve a módszerek kiterjesztéséig.

2. Fejlesztendő tanári kompetenciák:

a. általános kompetenciák

A tanári kulcskompetenciák szerint a tanár szakmai felkészültsége birtokában hivatásának gyakorlása során alkalmas: *(15/2006. (IV. 3.) OM rendelet az alap- és mesterképzési szakok képzési és kimeneti követelményeiről)*

1. **a tanulói személyiség fejlesztésére**
2. **tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítésére, fejlesztésére**
3. **a pedagógiai folyamat tervezésére**

¹ in.: Háy jános: A boggyósgyümölcskertész fia, Bp., Palatinus Kiadó, 2003

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

Új Magyarország
FEJLESZTÉSI TERV

4. a szaktudományi tudás felhasználásával a tanulók műveltségének, készségeinek és képességeinek fejlesztésére
5. az egész életen át tartó tanulást megalapozó kompetenciák hatékony fejlesztésére
6. a tanulási folyamat szervezésére és irányítására
7. a pedagógiai értékelés változatos eszközeinek alkalmazására
8. szakmai együttműködésre és kommunikációra
9. szakmai fejlődésben elkötelezettségre, önművelésre

b. Magyartanári kompetenciák (PTE magyartanári MA tanterve alapján)

Képes

1. az irodalomtudomány és a nyelvtudomány korszerű iskoláinak, elméleteinek gyakorlatba való átültetésére, a tanítás folyamataiban való felhasználására
2. a korszerű elméletekhez kapcsolódó értelmezési-elemzési-létrehozási-közzétételi stratégiáknak, módszereknek és eljárásoknak a tanulási folyamatokban való működtetésére, az aktív tanulói felhasználás megtanítására
3. a tanulók korszerű történeti érzékének fejlesztésére, alakítására
4. a kortárs kultúra közvetítésére, jelenségeinek a tanulási folyamatban való feldolgozására
5. a magyar nyelv és irodalom és más műveltségterületek tartalmainak tanulói tevékenységben való összekapcsolására
6. az irodalom, az irodalmi folyamat nyelvi-materiális, formai-poétikai és szociológiai-pszichológiai komponenseinek, vonatkozásainak feltárására
7. a tanulók szövegértési-szövegalkotási-érvelési kompetenciáinak differenciált fejlesztésére különböző műfajokban és kommunikációs helyzetekben
8. a tanulóknak az anyanyelvhez és az irodalomhoz kapcsolódó kulturális, szociális és személyes kompetenciáinak fejlesztésére, beállítódásuk befolyásolására
9. a magyartanítás taneszközeinek kritikai elemzésére

3. Előfeltételek / előfeltétel tudás:

- az irodalomtanítás modelljeinek (ismeretközpontú – szövegközpontú – befogadó-, illetve képességközpontú – a szociális érzékenység fejlesztését megcélzó) ismerete
- az RJR modell használata
- elemi tájékozottság a kooperatív tudáselsajátítás kereteinek és az interaktív-reflektív technikáknak, a hozzájuk kapcsolható grafikai szervezőknek tanórai alkalmazásában

4. Eszközigény:

- fénymásolt szövegek, feladatlapok
- csomagolópapír, filctollak
- tábla, táblafilc/kréta
- hangtechnikai eszközök (laptop + hangszóró/mp3 lejátszó), internetkapcsolat

5. Szakmódszertani óravázlat:

R

1. 🧑🧑🧑

Álljatok párba! Beszélgetsetek arról, milyen zenét hallgatnak manapság a középiskolások! Miért szeretik ezeket, mit keresnek bennük?

2. 🧑🧑

Két-két pár alkosson négyfős csoportot, és beszéljetez arról, ti milyen zenéért rajongtatok kamaszként! Változott-e lényegesen a mai kamaszok zenei ízlése az utóbbi néhány évben?

3. 🧑🧑🧑

Csomagolópapírra készíttetek pókhálóábrát arról, milyen motivációi lehetnek a rajongásnak! Ragasszátok föl a terem falára az elkészült ábrákat, hogy körbe lehessen járni, s ha lényeges elemmel ki tudjátok egészíteni ábrátokat más csoportok munkái

nyomán, azt jegyezzétek föl a poszterre!

4.

Készítsetek T-táblázatot arról, miért és mikor érdemes – vagy nem – az irodalmi szöveg megközelítéséhez ennyire személyes, illetve a megcélzott korosztályt személyesen érintő ráhangolódással közelíteni a szövegfeldolgozáshoz!

A személyes élményeket megszólító
ráhangolódás jó, ha

A személyes élményeket megszólító
ráhangolódás nem segíti a szöveghez
közelebb a tanulót, ha ...

J

5.

Olvassátok el Háty János *A boggyósgyümölcskertész fia* című kötetéből *A kéz* című írást!

Senki nem szeretné így látni az ujjait. Teljesen bevagdalta a gitárhúr, mint a hagyma mondjuk, amit bele kell aprítani a forró zsírba. A hüvelyk tövénél meg jól megdagadt, mert annyira markoltam a hangszer nyakát, ahogy a köztörvényesek, szinte fojtogattam. Tisztára fájt az egész kezem, és így kellett énekelni, mert aki nem énekel, az már jobb, ha nem is gitározik, hanem behúzódik valamelyik sarokba. Nem azért, mert így titokzatosnak látszik, hanem mert nem ad zajt, és nem mutogatnak rá röhögcsélve, mint arra, aki gitározik és nem énekel. Az pont olyan, mintha az ember lábtempóval akarná átúszni a Balatont. Biztos halál.

Sajogtak az ujjaim, és énekeltem a *Felkelő nap házát*, meg olyan mosolygós arcot vágtam hozzá, mintha nem fájának egyáltalán az ujjaim. Persze nem tudtam a szövegét, mert nem tudtam angolul, csak hogy rájzingszan, meg in nyúorlinsz ezt. A haverom meg mondta, hogy ezen aztán ne szarozzak, csak énekeljem olyan angolosan, hogy vaájdemájdő nyúorlinsz, fájójdörájzingszan. Mert – mondta a haverom – a Radics Béla is így csinálja az Ifiparkban. Az se tud egy rohadt szót se angolul, mégis úgy játssza a *Voodoo Chile*-t, mint egy isten. A csajoknak kidagad a nyakerük, annyira visítanak, mikor a Béla a fogával nyomja le a nagyszóllót. Tök mindegy – mondta a haverom –, hogy mi a szöveg, mert úgyis mindenki azt érti alatta, amit kell. Tisztára a lélek számít. És ez bejön a lengyel, meg az endékás csajoknál is. Az biztos. A Balcsin – mesélte a haverom, hogy volt neki egy haverja, aki persze semmit nem tudott angolul, meg lengyelül se, a németet meg eleve utálta, és minden este más csajt szerzett öt akkorddal.

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K A P O S V Á R I
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

A kompetencia-alapú pedagógusképzés regionális szervezeti, tartalmi és módszertani fejlesztése
a Pécsi Tudományegyetem és a Kaposvári Egyetem részvételével

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

Az úgy megy a Balatonon – mesélte –, hogy lemegy az ember, végigsétál a parton a gitárjával, és már sorakoznak is mögötte a csajok. Mennek, amerre megy. Már a gitártokra összegyűlnek! Amikor meg végre leül egy padnál és kicipzározza a tokot, mert nem olyan pattintós-záras van neki, olyat csak a buzi komolyzenészek hordanak. Ez szar műbőrtok, jó kopott, a közepére rá van festve egy óriási békejelvény, alatta, hogy *Make love war*, vagy valami ilyesmi, meg egy csomó név, mint Mick Jager, meg Agela Davis. Szóval amikor azt a cipzárhangot meghallják – mesélte a haverom –, akkor elkezdd leesni a csajok álla, már akkor, és mindegy, hogy lengyelek-e vagy endékások. A haverom haverja pedig belevág olyankor a húrokba és eljátssza az *Áj ken get nót*. És utána úgy válogathat, hogy csak a legjobb csajokat viszi magával, a többit meg hagyja azoknak, akiknek nincsen gitárjuk. Így van ez a Balatonnál – biztatott a haverom, hogy csak énekeljek vájmájfáj – ilyeneket és bejön.

Angoltagozatos volt az osztálynak az a fele, ahol a lány volt, akit gondoltam összegitározok magamnak, akiért már egy fél éve metéltem a húrokon az ujjaimat, örökösen mosolyogva a fájdalomtól. Már teljesen kialakult, hogy mennél jobban fáj, annál jobban mosolyogtam. Attól kellett félnem, ha valaki megüt, én akkor is csak mosolygok. És senki nem tudja miért, hogy mi ez a viselkedés, hogy annyira katolikusnak neveltek, erre gondolnak, vagy olyan pofátlan vagyok, hogy a pofájába röhögök az ellenségemnek, mintha fölötte állnék... És akkor az ellenségem azt mondja: röhögsz te, így röhögsz rajtam! Aztán belemar az ingembe, csak úgy pattognak az inggombok, és még egyet behúz. Én persze tovább mosolygok, az ütés után is. Ne röhögjél bazmeg – azt mondja akkor –, ne röhögjél, mert biztosan szétverem azt a rohadt pofádat. Kiabál, forognak a vérben a szemei, és nekemront, üt, ver, már csorog a vér az orromból, rá a szájam szélére.

Így játszottam a gitáron, így nevetve a fájdalomtól.

– Angoltagozatos – mondtam a haveromnak. A haverom meg, hogy az teljesen mindegy. Ez nem nyelvi kérdés. Ez rokendroll, érted! Ennek nincsen olyan nyelve, hogy angol, mert ez tisztára a lélek. Értik mindenütt a világon, még a japánok is! Mint az állat, úgy tomboltak a Deep Purple-ön, mert értették – mondta és bökdöste a vállamat, de én mégse mertem a vájmájfájással előjönni.

– És a magyar számok? – kérdeztem a haveromat, mire ő, hogy az nagyon ciki. Akkor ugranak a lengyel csajok, meg az endékások is, meg a magyarok egy része. Szóval már eleve az ember nem tud válogatni, mert olyan, mintha az egész le lenne osztva. Hogy konkrétan ebből a, mondjuk kettőből választhat. Az azért tiszta ciki. Akkor kár gitározni, nem igaz? – mondta a haverom –, annyiból gitár nélkül is lehet választani. Sőt, még lehet, hogy jobban is jár, ha nem tud, mert elmondhatja, hogy majd megtanulja az *Áj ken get nót*, és el fogja játszani. De ha te mondjuk a *Dédapámmal* jössz elő a Skorpiótól, ami különben is egy szar szám, akkor neked annyi. Legfeljebb egy csaj marad ott, maximum egy, és abból választhatatsz magadnak. Szóval pont azt. Azt? – kérdeztem. A haverom meg mondta, hogy hát persze, csak azt, meg hogy teljesen ciki lehet az a csaj, aki ott marad a *Dédapámra*.

Mintha gondolkodna az ember, úgy álltam ott: tisztára mozdulatlan, gúvadt gondolkodó szemekkel, holott csak moztam megint a fejemben. Egyedül vagyok – ez volt most műsoron

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

KAPOSVÁRI
EGYETEM

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

A kompetencia-alapú pedagógusképzés regionális szervezeti, tartalmi és módszertani fejlesztése
a Pécsi Tudományegyetem és a Kaposvári Egyetem részvételével

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

– a New York-i lakásban a hatvanadikon, ami éppen olyan, mint az osztályunk, a második bé az emeleten a gimiben. Én meg választottam, azt a lányt, pont azt választottam, aki ott volt, mert más pont nem volt ott.

– És te tudod a *Dédapám* akkordjait különben? – kérdeztem hazabillenve a szabad világból.

– A *Dédapámét*? – kérdezett vissza a haverom teljesen elképedve. – Persze, azt mindenki tudja, tök primitív – és már mutatta is, hogy mit kell fognom, és énekelnem, hol kell váltanom, én meg írtam egy papírra, ha elfelejteném legyen valami, amiről feljön újra. Aztán elkértem a gitárt, a haveromét, mert nekem még nem volt akkor, és innétől kezdve a *Dédapám*at gyakoroltam, még álmomban is, mikor New Yorkban jártam az amerikai haverjaimnál. Nekik is megmutattam, és elénekeltem angolul, mert álmomban rendesen tudok. Kicsit ugyan módosítottam a szövegen, mert azt nem tudtam, hogy dédapám, ezért aztán a grenzfádernél kötöttem ki, amit összeraktam a fáderből, meg a Grend Kanyonból. Máj grenzfáder szong, mondtam nekik, és elkezdtem. Az első soron is változtattam, nem ugrott be, hogy van az, hogy húsz éve már, viszont ott volt az a zenekar a *Ten Years After*, úgyhogy ezzel kezdtem a dalt, és a haverjaim ott marhára el voltak képedve, hogy mennyire különleges a nagyapám.

Hetek teltek el így, hogy vártam azt a pillanatot, amikor véletlenül az osztályban maradok kettesben az angoltagozatos lánnyal, pont úgy, hogy ott van – megintcsak véletlenül – a haverom gitárja. Valami mindig bezavart, pedig annyit szerveztem. Már mindenkinek a haverjaim közül mondtam, ha ott van az osztályban a haverom gitárja, akkor menjenek el. És ők mentek is, de erre a lány, hogy mi nem megyünk velük? Szóval kulloghattunk utánuk, a haverjaim meg csak röhögtek, nem értették, most végülis mit akarok. Vagy ha nem így volt, akkor ott maradt egy barátnő, aki már csak úgy ösztönből sem akarta, hogy kettesben maradjak a barátnőjével.

Egészen április közepéig vártam. Utolsó lehetőség volt, tavaszi szünet előtti nap, amikor valahogy mindenkit annyira lekötötték a saját tervei, hogy senki nem figyelt arra, hogy én ott akarok maradni a lánnyal, és a haverom gitárja is pont ott volt, mert én még reggel a sulis előtt behoztam, hogy úgy tűnjön a haverom hagyta ott véletlenül, mondjuk az előző nap.

Ültünk szemben a padon. Én annyira akartam valamit mondani, hogy persze nem tudtam semmit és elő kellett jönnöm mindjárt a gitárral, bevezetés nélkül.

– Játsszak neked valamit? – kérdeztem.

– Mért, te tudsz gitározni? – csodálkozott, én meg bólogattam, hogy egy kicsit, meg nem annyira sok dalt, és elővettem a hangszeret, ahogyan a haverom haverja a Balatonnál: cipzár, meg hangolás, meg néhány akkord, pont nem azok, amelyikek a dalban vannak, hogy látszódjon, én egy csomót tudok. Aztán, csak úgy véletlenül bedobom, hogy mondjuk eljátszhatnám a *Dédapám*at, hogy azt ismeri-e. Ő pedig bólogatott: persze hogy, azt mindenki ismeri. Én meg belevágtam a húrokba és elkezdtem egy á mollal, aztán cére ugrottam, hogy *húsz éve már vagy több is talán, hogy nap nap után, minden nap délután eljött a dédapám, mesélt ilyet mesélt olyat, mesélt sok csodát...* És igaza volt a haveromnak, hogy a rokendrol

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

KAPOSVÁRI
EGYETEM

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

A kompetencia-alapú pedagógusképzés regionális szervezeti, tartalmi és módszertani fejlesztése
a Pécsi Tudományegyetem és a Kaposvári Egyetem részvételével

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

az rokendrol. Láttam a lányon: teljesen érti, holott se ő, se én nem éltünk húsz évvel azelőtt, mert csak tizenhat évesek voltunk, és nem ismertük a dédapánkat, aki így nem is jött el hozzánk és nem mesélt, se ilyet, se olyat, csodát pláne nem, de ez a rokendrolban teljesen mást jelent.

– De szépen gitározol – mondta a lány és még háromszor eljátszatta velem a dédapámról szóló dalt, ami persze nem a dédapámról szólt. Így indultunk haza – mert mondtam, hogy elkísérem, úgyis ráérek. Nyolcassal le a Sas hegyről, aztán gyalog föl az Avar utcán, rá az Alsóhegyi útra. Most – gondoltam –, most megközelítem a kezét, persze óvatosan, nehogy azt higgye, hogy én meg akarom közelíteni a kezét. Az Avar Alsóhegyi saroktól megpróbálom leküzdeni ezt az öt-hat centit. Mentünk kb. húsz métert és én tudtam, hogy már három centi lement, de a kezéhez közelebbi centik hosszabbak voltak, szóval ez csak látszatra volt az út fele. Lehetne például azzal próbálkozni – gondoltam –, hogy nekiütődik a kezem az övének, és azt mondom, hogy bocsi, ő meg, hogy á semmi. Aztán megint nekiütődik... De ez se jött össze. Nem akart fogyni a táv. Már kb. öt lépéssel hagytuk el a tervezett helyszínt, ahol a dolognak meg kell történnie, ahhoz, hogy maradjon idő még valamit elérni, mondjuk, hogy megöleljem pl. a Ménesi sarkon. Nincs mese, döntöttem magamban, elkezdtem csak úgy fejben énekelni a *Dédapámat*, hogy eltereljem a figyelmem a közeledésről, vagy legalább ritmust adjak az akciónak. Éppen a második versszakhoz értem, váltottam céből gére, fejben, az arcomat mereven előre vettem, hogy úgy tűnjön nem is én csinálom ezt az egészet, szóval ezzel a látszatra én ott se vagyok kifejezéssel rákulcsoltam a kezem a kezére.

Valami kemény tárgyat markoltam meg, vastagabbat mint egy lány keze. Nem értettem mi történt. Talán mert még soha nem volt a kezemben egy lány keze, azért olyan furcsa az egész. Hogy eddig nem tudtam: ilyen érzés ez a dolog, pont ilyen megfogni egy lány kezét. Óvatosan csak, hogy ne látszódjon lefelé pillantottam, mintha a lábamat nézném, hogy hová lépek, persze közben a kezét akartam meglátni. Nem kellett sok, hogy beugorjon, akkor már tudtam... Eltörte a múlt héten a kezét, és be van gipszelve, és én megmarkoltam a gipszet. Ott volt a kezemben a gipsz. Biztosan érzi ő is, hogy fogom a gipszet. Nem csinálhatok úgy, hogy véletlen. Az ember véletlenül nem fog meg egy darab gipszet. Ment ki belőlem az élet, csak a lejtő vitt lefelé, csak az gurított tovább, gipsszel a kezemben, mint egy haldokló bolygó, ami erőtlen bukik az ég mögé.

Ha a Ménesire érünk, ott biztosan leállok és összecsuclok – gondoltam. – Ott fogok kimúlni a Ménesi kövén, mint egy emeletről leejtett tejeszacskó, egy undorító tócsa leszek, amibe az embernek belelépni sincs kedve. Már köptem is volna magamra csak úgy gondolatban, mikor éreztem, hogy valami mozdul a markomban és a bőrömhöz ér. Néztem rá erre az érzésre és láttam, hogy a gipsztől szabadon maradt hüvelykujj kicsit megsimogatja a kezemet, épp ott, ahol be volt dagadva a gyakorlástól.

Akkor vettem észre, hogy cénél elakadt a fejemben a szám, és most váltottam dé mollra. A Ménesi Alsóhegyi saroktól aztán a Késmárki utcáig lement vagy háromszor az egész *Dédapám*, azon a nyelven, amiről annyit beszélt nekem a haverom, ami tisztára lélek és bejön a japánoknál is például, meg itt is Budapesten.

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

6. 🧑
Készítsetek egy ötcentis esszét arról, milyen szerepet tölt be a könnyűzene egy adott kor fiataljainak életében! Írásotokat ragasszátok be csoportotok pókhálóábrájába!

7. 🧑
Tartsatok ötletbörzét a csoportban arról, milyen konkrét feladattal lehetne még a novella olvasása előtt rávezetni a tanulókat arra, hogy a zene, a rockzene történetszerű és motívikus szerepeltetése az adott korosztály és a kor életérzését egyaránt kifejezi! Ötleteiteket jegyezzétek le!

8. 🍷
Hallgassatok meg két számot! (A felkelő nap háza – Animals, 1964; Je veux – Zaz, 2010)
Olvassátok el a dalok szövegét is! Egy Venn-diagram segítségével hasonlítsátok össze a két zeneszámot (zenei stílus, előadó/k, előadásmód, szövegek...!)

<http://www.youtube.com/watch?v=mmdPQp6Jcdk>

<http://www.youtube.com/watch?v=Tm88QAI8I5A&ob=av2e>

Animals: A felkelő nap háza

Ott áll a ház, hol New Orleans.
Egy napsütötte ház.
Ha látom, mindig szorongva
Elfog egy furcsa láz.
Ott élt a házban jó anyám,
Ki engem felnevelt,
Ki várja őt, hogy hazatér,
A hűtlen gyermeket.
Az élet zord és kegyetlen,
A szerencse elkerült.
Halásztam én a kincsekre,
De hálóm elmerült.

Anyám, ha látnál engem most,
Az élet vándorát,
Barázdás, megtört arcomról
Törlöm az út porát.
Megrázom mégis magamat,
Míg éltet a remény,
Hogy egyszer mégis eljutok
Szülőházamba én...
Hát ott áll a ház, hol New Orleans,
Egy napsütötte ház.
Ott áll a házban jó anyám,
Tudom, hogy énrám vár.
<http://ablakban.freeblog.hu/archives/2007/10/26/Animals>
A felkelo nap haza/

ZAZ: Je veux/Ilyen vagyok

Nem kell lakosztály a Ritz-ben,
Nem kell ékszer Chanel-től.

És egy limuzinnal is mit
kezdenék?

Vagy a személyzettel?

Neufchatel-ben egy vár - az
sem nekem való,

És az Eiffel toronnyal is mit
kezdenék?

Nekem szerelem kell és jókedv
és vidámság!

A pénz nem nyújt boldogságot.

Én a szívemet a tenyeremen
hordom.

Gyere, fedezzük fel együtt az én
szabadságomat,

És közben felejtse el a
közhelyeket.

Üdvözöllek az én
valóságomban!

Elegem van a jó modorból, nekem ez sok.

Én kézzel eszem, ilyen vagyok.

Bocs, de kimondom, amit akarok, őszinte vagyok

-

Ne légy te sem álszent, ettől a falra mászok.

A mellébeszélésemből elegendem van.

Figyelj, ebből nem kérek - ilyen vagyok!

Nekem szerelem kell és jókedv és vidámság.

A pénz nem nyújt boldogságot.

Én a szívemet a tenyeremen hordom.

Gyere, fedezzük fel együtt az én szabadságomat

És közben felejtse el a közhelyeket!

Üdvözöllek az én valóságomban!

<http://lyricstranslate.com>

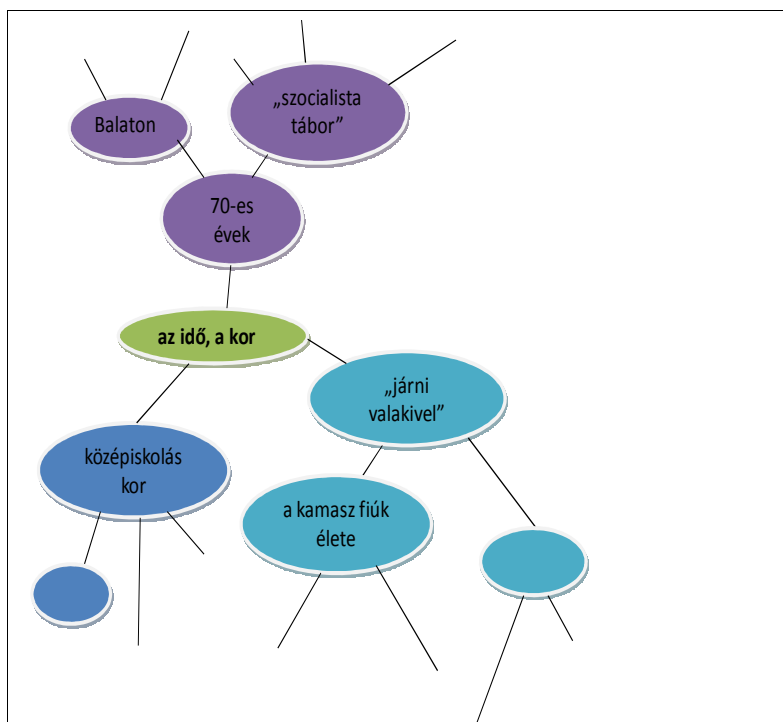
9. 🍷🍷

Értékeljétek az elvégzett feladatot módszertani szempontból a konstruktív vita szabályai szerint! Egy önként vállalkozó csoport a novella szövege alapján érveljen amellett, hogy a feladat hozzásegíti a tanulókat a novella főszereplőjével, annak élethelyzetével, illetve az írás által megidézett történelmi-kulturális közeggel való azonosuláshoz! A többi csoport a saját feladatainak (ld. 7. feladat) módszertani érvényességét igazolja!

10. 🍷🍷

Az idő, a kor szövegbeli szerepe több szinten is hangsúlyos. Fürtábra segítségével ábrázoljátok, hogyan jelenítődik meg a szövegben az idő! Helyezzétek el a fürtábrátokba a következő tevékenységek, eszközök ikonjait aszerint, hogy hol tartanátok indokoltnak az általuk jelölt eszközök, tevékenységek használatát!

 = irodalmi szövegek, kordokumentumok olvasása	 = kreatív írás	 = drámajáték
 = poszter készítése	 = képolvasás	 = filmnézés és értelmezés
	 = kutatás az interneten	

11. 🧑🏫

Javaslataitok közül válasszatok ki egyet, melyet részfeladatként kidolgozva mutassatok

be!

12. 🧑‍🤝‍🧑

A csoportok értékeljék a feladatokat! Vegyék figyelembe a következő szempontokat!

- A teljes szöveg feldolgozására szánt idő 2x45 perc/két tanóra lesz.
- Hogyan illeszkedik a novella feldolgozásának folyamatába?
- Épít-e a tanulói aktivitásra és milyen formában?
- Hogyan segíti a megértést, a szövegbe való behelyezkedést?
- Használható-e készségfejlesztésre?

13. 🧑‍🤝‍🧑

A novella E/1. elbeszélőjének, a főszereplőnek a jellemzéséhez három feladattípust kaptok. Jellemezzétek a feladatokat, fejtsetek ki, hogyan használnátok föl a novellát földolgozó élményközpontú értelmezés során ezeket! Milyen munkaformában dolgoztatnátok a tanulókat, milyen eszközöket használnátok, hogyan építenétek be a tanulási folyamatba? Páronként válasszatok ki egyet-egyét, melynek a megoldását bemutatjátok!

A)

Gyűjtsetek a szövegből információkat a novella E/1. elbeszélő főszereplőjéről! A kettéosztott napló technikájával dolgozva listázzátok ezeket az idézeteket, majd értelmezzétek őket!

B)

Húzókérdéseket a történet egy-egy szituációját megelevenítő idézetet kaptok. Készítsetek pillanatfelvételt/állóképet a jelenetről!

C)

A kártyákon szereplő szövegek a fiú és a lány párjeleneteit elevenítik föl. A fiú gondolatait az elbeszélő közvetíti, a lány reakcióit is rögzíti a narráció. De mit gondolhat a lány? Írjátok meg a lány belső beszédét, és illesszétek be a szövegbe!

14. 🧑🧒

Az elbeszélő és az elbeszélte közötti távolság a reflektáltságban ragadható meg. Hogyan értelmezi ez a reflektáltság a megjelenített kort? Mit mond el a kor és az egyén, a kor és a fiatalság viszonyáról? Gyűjtsetek olyan szövegrészeket, amelyeknek stílusa, beszédmódja fölülírja az udvarlós történet kamaszstorióját! Készítsetek tanári kalauzt a tanulók számára a gyűjtemény értelmezéséhez!

15. 🧑🧒

Készítsetek listát azokból a nyelvi elemekből, amelyek a szöveg stílusát szemponyjából meghatározzák! Hogyan lehetne összekapcsolni a három évtizeddel ezelőtti diáknyelvi fordulatokat a mai diáknyelv jellegzetes megnyilvánulásával? A feladatok kitalálásakor törekedjétek arra, hogy minél változatosabban és produktívabban építsetek a tanulók nyelvhasználati gyakorlatára, másrészt a feldolgozás használja a rendelkezésre álló grafikai szervezőket a megértés elmélyítéséhez!

16. 🌸

A cím és szöveg összekapcsolása az értelmezés végére maradt. Töltsétek ki a táblázatot, majd beszéljék meg, vajon miért lehetséges ez az egyébként igen ritka eljárás!

A cím értelmezése, cím és szöveg kapcsolatai	Hogyan segíthetné a jelentésteremtést, ha a szövegértelmezés előtt foglalkoznánk vele?	Milyen funkciója lehet a cím értelmezésének a jelentésteremtés utolsó fázisában?

R

17.

Olvasd el Arató László írását és a Pethőné Nagy Csillával készített interjút! A szövegek nyomán igazold azt az állítást, hogy a befogadás/befogadó központú, élményalapú irodalomtanítás szemlélete nem megkerülhető irodalomtanítási modell a ma iskolájában!

<http://es.hu/kereses/szerzo/ARAT%C3%93%20L%C3%81SZL%C3%93>

<http://www.manco.hu/index.php?gcPage=/public/hirek/hir.php&id=14766>

18.

Készítsétek el kilépőkártyákat!

Az élményalapú szövegfeldolgozáshoz jó vagy rossz választásnak tartom Háy János szövegét? Miért?

Milyen típusú szövegfeldolgozást tudnék még ajánlani ehhez a novellához?

Kritikai megjegyzésem a módszertani anyag fölépítéséhez:

Problémás, nem világos vagy szervesen nem illeszkedő feladat(ok):

Felkeltette az érdeklődésemet az a tartalmi, módszertani elem, mely,

Megértettem a tanóra során azt, hogy ...

19.

Válassz egy novellát vagy verset a kortárs magyar irodalomból, melynek élményalapú tanórai földolgozását jól megtervezhetőnek, kivitelezhetőnek látod. Egy 2-2.5 oldalas esszében ajánld egy módszertani folyóiratba, középiskolai tanárok figyelmébe a művet! Világítsd meg a feldolgozás lehetőségeit, beszélj arról, miért érdemes ezt a modellt alkalmaznia, miért tartod fontosnak, hogy találkozzanak a szöveggel a tanulók!

6. Megjegyzések a feladatokhoz:

R(áhangolódás)

A feladatsor négy lépésből (1-4.) épül föl. Az első három feladat a tanulási téma megtapasztalására szolgál, belehelyezkedésre, illetve a munkaforma kialakítására. Ezeket a középiskolai feldolgozás során is alkalmazzuk. A 4. feladat reflektív jellegű, analitikus funkciót tölt be. Az előzőekben eljátszott, szöveghez még nem kötött történéssort módszertanilag elhelyezi, s a hallgatók előzetes ismereteire, tudáskeretére építve rendszerbe illeszti a tanórai helyzetet. A T-táblázat anyaga ellenőrzött tudást, elgondolásokat és előítéleteket vegyesen fog majd tartalmazni. A megbeszélés során ezeket tisztázhatjuk, olyan kérdéseket is megfogalmazhatunk, melyekre majd csak a modult követően lehet válaszolni, vagy a hallgató válaszolja majd meg a modul zárásaként megírt esszéjében. A táblázat anyaga tehát kiindulási pont.

A 3. feladatban elkészített pókhálóábrára még szükség lesz. A J(elentésteremtés) fázisában a 6. feladat novellához kapcsolódó ötcentis esszéjét be kell illeszteni az ábrába. A hallgatók számára ez azért fontos, hogy közvetlen, kézzel fogható visszacsatolás legyen a látszólag távolról közelítő ráhangolódás és a novellaszöveg között.

J(elentésteremtés)

5. feladat

A novella olvasása egyéni feladat, de elképzelhető úgy is, hogy hangoskönyvből (Rátóti Zoltán előadásában) meghallgatják. A néma szövegekővetés azonban mindenképpen szükséges. Mivel viszonylag rövid írásról van szó, nem célszerű előzetes olvasásra hagyatkozni. Másrészt fontos az órán megszülető közös szövegtapasztalat is.

6. feladat

(A feladat funkcióját ld. előbb!)

7. feladat

A szövegismeret birtokában vissza lehet tekinteni az előző feladatokra, s azokra a látszólag szervesen tevékenységekre is, melyeket a tanóra ráhangolódás fázisában végeztek. A hallgatók ötletei a szöveg ismeretében és a ráhangoló beszélgetések nyomán célirányosan fogalmazhatók meg. A feladat megszövegezése nem tartalmazza azt az instrukciót, hogy a tanulók élményeit, előzetes tapasztalatait kell mozgósítani a lehetséges feladatokkal, de a kontextus nyilvánvalóan ezt fogja megcélozni.

8. feladat

Az ötletbörzét követően egy felkínált és megtapasztalt konkrét feladat megerősíti a feladattípus funkciójának szerepét, ugyanakkor ellenpontosodhat a saját feladatok tartalmával, az adott szöveghez való kapcsolódás kompatibilitásával. A vitaszituáció tisztázhatja azt is, mennyire érdemes elrugaszkodni a szövegtől ahhoz, hogy a befogadói tapasztalatokat fölerősítve elmélyítsük a szövegélményt. A feladat alkalmas arra is, hogy a tanár feladatalkotásban megnyilvánuló kritikai szemléletét hangsúlyosabbá tegyük.

9. feladat

A vita során megfogalmazódhat a feladattípuson belül kiválasztott jó és gyöngye vagy éppen rossz feladat kritériuma. A 8. lépésben felkínált szövegeket nem könnyű a feldolgozáshoz választott novellához közvetlenül illeszteni. A választás módszertani helyességét állító csoportnak a novellaszöveg mélyebb összefüggéseit kell feltárnia ahhoz, hogy álláspontját igazolni tudja. A direkter feladatokat összeállító, a Háy János-írás hivatkozásai nyomán dolgozó csoportoknak elsősorban a saját feladatok módszertani érvényességére, az ezt alátámasztó érvek összeállítására kell törekedniük. Ha erősen motivált, a feladatokat pontosan fölvezető hallgatói csoportokkal dolgozunk, oktatói irányítással fölvezölhetjük a vita konklúziójaként a feladatok értékelését, a jó és gyöngye feladatok kritériumait.

10. feladat

A feladat a novella időszerkezetének feltárására irányítja a figyelmet, s egyben arra ösztönöz, hogy olyan eszközöket, tevékenységi formákat találjon a hallgató, melyekkel a diákok számára megtapasztalhatóvá válnak az időszerkezet rétegei. A fűrtábra elkészítését teljes egészében a csoportokra hagyhatjuk, de ha úgy ítéli meg az oktató, hogy a didaktikai probléma hangsúlyosabb eleme a feladatnak, vagy magának az időszerkezetnek a föltárása viszonylagosan időigényes, az ábra (óratervben is jelzett) sémáját kivetítheti. A tevékenységeket, eszközöket jelölő piktogramokat kártyákra ki lehet nyomtatni, s ha a fűrtábra csomagolópapírra készül, föl lehet ragasztani a megfelelő helyre. Ha a kivetítést választjuk, a hallgatók megnevezhetik az ábra megfelelő helyét, ahová a feladatuk kerül.

11. feladat

Az elkészített feladat rövid összefoglalóját minden csoport prezentálja. Előre állapotodjunk meg abban, hogy hány percet szánunk egy-egy prezentációra. Ha az idő nem engedi valamennyi csoport előadását meghallgatni, válasszunk ki két-három csoportot, s hívjuk föl a hallgatók figyelmét a jegyzetelésre, melynek anyagát a következő feladat során használni fogják.

12. feladat

A prezentációk értékelésének szempontjait fénymásolt formában osszuk ki a csoportoknak. Az értékelés a csoportmegbeszélések követően legyen nyilvános vita, melynek összegzése oktatói feladat.

13. feladat

Mindegyik feladat bemutatásához kérjünk meg egy-egy párost, tehát összesen három prezentációt hallgatunk meg. Az azonos feladattal dolgozó párosok kontrollja a megbeszélés során finomíthatja a megoldásokat. Hangsúlyozzuk, hogy nincs egyetlen jó megoldás, ám fontos a didaktikailag érvényes, a tanítási óra céljait leginkább támogató lehetőség megkeresése.

14. feladat

A tanári kalauz módszerét, annak funkcióját röviden tisztázzuk. Az elkészült munkákat csoportonként külön beszéljük meg, vagy részt vehetünk a munkafolyamatban.

15. feladat

Tudatosítsuk a hallgatókban, hogy a magyaróra komplex tárgy, irodalom és anyanyelv tanítása nem elszigetelt területei a tudáselsajátításnak. Ebben a feladatban mindemellett érdemes végiggondolni, melyik középiskolai évfolyam számára szánják a szövegfeldolgozást, hiszen az anyanyelvi ismeretek megalapozottsága évfolyamonként különböző. A grafikai szervezők végiggondolása és az összegyűjtött nyelvi anyag illesztése a tanári tudatosság szempontjából lehet fontos.

16. feladat

A feladat az adott téma köré szerveződő szakmódszertani anyag tanulási folyamatának áttekintésére szolgál. A csoportmunka végén nincs szükség frontális megbeszélésre, a munkát szervező tanár folyamatos követése elegendő a szervezéshez és tisztázáshoz.

R(eflektálás)

17. feladat

A témához kapcsolódó elolvasandó szakmódszertani irodalom kijelölése az oktató kompetenciája. A feladat nem ezt hivatott betölteni. Funkciója inkább az, hogy a tanegység végén két, a magyartanításban fontos szerepet játszó, munkái révén meghatározó tudós tanáregyéniség gondolatai nyomán áttekinthetővé váljon a hallgatók számára a modul problémája. Az írások rövidek, könnyen áttekinthetők, feldolgozásuk beilleszthető a tanórai munkába. Javasolt, hogy fénymásolt formában a hallgatók számára hozzáférhetőek legyenek.

18. feladat

A kilépőkártya a hallgatói önreflexió és az oktatói önellenőrzés eszköze is, megírását ne hagyjuk el!

19. feladat

Az esszé beadandó házi feladat. A tanult ismeretek alkalmazását és a hallgatókban kialakult szemléletet egyaránt nyomon tudjuk követni segítségükkel.

7. Fejlesztő értékelés:

A modul tanórái úgy építkeznek, hogy elsősorban a hallgatói értékelés, önértékelés számára biztosítsanak megfelelő kereteket. Az összegző, tisztázó viták, csoportos és frontális megbeszélések lehetővé teszik, hogy folyamatos reflexivitással dolgozzák föl a kijelölt anyagot. A tanári szervezés, folyamatos követő jelenlét olyan problémákra hívhatja föl a figyelmet, melyeknek végiggondolása elősegítheti a munkafolyamat során megcélzott irodalomtanítási modellel kialakított viszony megértését, az állásfoglalás kialakítását.

A befogadás/befogadó központú, élményalapú irodalomtanítás nagyfokú rugalmasságot, tanári kreativitást és nyitottságot igényel. Ennek gyakorlata során pedig a műhelymunka önnevelő, tanári-tanulói készségeket fejlesztő aktivitását. A szemléletformálás, a tanári igényesség attitűdjének erősítése a célunk, s egyben annak gyakorlati bemutatása, hogy a középiskolai irodalomtanítás/az irodalomtanítás nem lezárt ismeretek közvetítése, hanem a tudásátadás/tudáselsajátítás során az irodalomértés és irodalomolvasás eszköztárának folyamatos gyarapítása, csiszolása.

8. Felhasználható irodalom:

1. ARATÓ LÁSZLÓ: *Tizenkét tézis a magyartanításról*, Élet és Irodalom, 2003. február 21.
2. BARTHES, ROLAND: *A szöveg öröme*, ford. Babarczy Eszter, Bp., Osiris, 1995.
3. CSERHALMI ZSUZSA: *Amit az irodalomtanításról tudni kellene...*, Korona Kiadó, Budapest, 2001.
4. D. MAGYARI IMRE: *"Szövegekkel molyolnak" (Pethőné Nagy Csilla magyartanár, tankönyvíró)*, Magyar Narancs XIX. évf. 21. szám
5. FENYŐ D. GYÖRGY (szerk.): *Hézagpótlás: A kortárs magyar irodalom tanítása*, Bp., Aula Info Kiadó, 2010.
6. FÜZFÁ BALÁZS (szerk.): *A megértés felé*, Bp., Pont, 2003.
7. FÜZFÁ BALÁZS: *Irodalomtanítás ma és holnap?* Eső Irodalmi Lap, 2003/3
<http://esolap.hu/archive/entryView/534> [2011-11-26]
8. GORDON GYÖRI JÁNOS (szerk.) *Irodalomtanítás a világ kilenc oktatási rendszerében*, Pont-Savaria University Press, 2003.
9. GORDON GYÖRI JÁNOS: *A magyartanítás átalakulása az irodalomtanítás nemzetközi tendenciáinak tükrében*
http://www.tanszertar.hu/eken/2006_04/ggyj_0604.htm [2011-11-26]
10. GORDON GYÖRI JÁNOS: *Az irodalomtanítás tendenciái a világban*
http://www.mozaik.info.hu/homepage/konferencia/Gord04_1.pdf [2011-11-26]
11. GORDON GYÖRI JÁNOS: *Irodalomtanítás és pedagógusképzés. Egy összehasonlító irodalomtanítás-vizsgálat pedagógusképzési konzekvenciái*, Pedagógusképzés, 2004/2.
<http://www.freeweb.hu/magyartanarok/cikk.html> [2011-11-26]

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K A P O S V Á R I
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

12. KAMARÁS ISTVÁN: *Olvasó a határon*, Bp., Pont Kiadó, 2002.
13. KUCSERKA ZSÓFIA: *Az irodalomtanári mesterség gyakorlata és módszertana. Magyar nyelv és irodalom/Szövegértés és szövegalkotás. Képzési programcsomag*
http://www.hiszem.hu/sites/default/files/irodalomtanari_mesterség_gyakorlata_es_módszertana.pdf [2011-11-26]
14. MAKAI ÉVA: *Az élmény alapú tanulásról*
www.hogu.hu/archivum/elmenyMakaiEva.doc [2011-11-26]
15. PETHŐNÉ NAGY CSILLA : *Kooperatív tanulási módszerek az irodalomtanításban* (in.: Kooperatív pedagógiai stratégiák az iskolában, szerkesztette: Vastagh Zoltán)
www.rmpsz.ro/web/images/reszletekinteraktiv2.doc [2011-11-26]
16. PETHŐNÉ NAGY CSILLA: *Módszertani kézikönyv. Befogadásközpontú és kompetenciafejlesztő irodalomtanítás a gimnáziumok és szakközépiskolák 9-12. évfolyamában*, Bp., Korona, 2005.
17. SELYEM ZSUZSA: *Bezárkózás az anakronizmusba*, Élet és Irodalom, 2008. január 4.
18. SIPOS LAJOS (szerk.): *Irodalomtanítás a harmadik évezredben*, Bp., Krónika Nova, 2006.

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

